

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกตุ๊กตาดินเผาจากศิลปะสมัยทวารวดี

วัชรวิพรรณ ลินบัวทอง

มหาวิทยาลัยราชภัฏอยุธยา

Email : aodmomo@hotmail.com

Received: May 23, 2023

Revised: Jun 18, 2023

Accepted: Jun 21, 2023

บทคัดย่อ

ศิลปะยุคทวารวดีเป็นต้นกำเนิดงานพุทธศิลป์ เป็นอารยธรรมที่รุ่งเรือง ดังจะเห็นได้จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ด้านต่าง ๆ หนึ่งในชิ้นงานประติมากรรมที่โดดเด่น คือ รูปปูนปั้นสตรีเล่นดนตรี 5 ท่าน จึงทำให้ผู้วิจัยเกิดแรงบันดาลใจในการสร้างงานประติมากรรมขึ้นมา ซึ่งการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกตุ๊กตาดินเผาจากศิลปะสมัยทวารวดี และเพื่ออนุรักษ์ศิลปะสมัยทวารวดีให้คนรุ่นหลังได้ศึกษา โดยถ่ายทอดผ่านกรรมวิธีการผลิตทางเครื่องเคลือบดินเผาในปัจจุบัน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสัมภาษณ์ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะจำนวน 5 ท่าน เพื่อให้เห็นความคิดเห็นทางด้านความงาม องค์ประกอบศิลป์ ทัศนธาตุต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานประติมากรรม ผลการวิจัยพบว่า วัตถุดิบ คือ ดิน 3 ชนิด ได้แก่ ดินบ้านด่านเกวียน 50% ดินบ้านดอนเสลา 30% และดินขาวลำปาง 20% ในด้านการผลิต วัสดุทำพิมพ์ต้นแบบ คือ วัสดุดินน้ำมันและขี้ผึ้ง เทคนิคทำพิมพ์สำหรับอัดดิน ใช้วิธีการทำพิมพ์แบบประกบ 2 ชั้น ประกบหน้าหลัง ตามกรรมวิธีการผลิตตุ๊กตาดินเผาแบบโบราณ การตกแต่ง ใช้วิธีการตกแต่งดินด้วยวิธีการขีด การขีด ขีด การลากและการปั้นแปะเพิ่มเติม การเผา เผาด้วยเตาไฟฟ้าในบรรยากาศการเผาแบบสมบูรณ์ ไม่ใช่เคลือบที่อุณหภูมิ 1200 องศาเซลเซียส การออกแบบตุ๊กตาดินเผาทวารวดีได้นำเอาลักษณะของสตรีในสมัยทวารวดีมาจากภาพปูนปั้นและตุ๊กตาดินเผาต่าง ๆ โดยการออกแบบได้ตัดทอน เพิ่มเติมเครื่องประดับอาภรณ์ต่าง ๆ ตลอดจนทรงผมที่ปรากฏอยู่บนหลักฐานในโบราณวัตถุนั้น ๆ

คำสำคัญ : ของที่ระลึก, ตุ๊กตาดินเผา, ศิลปะสมัยทวารวดี

The development of terracotta figure souvenir from the art of Dvaravati

Watchareewan Sinbuathong

Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University

Email: aodmomo@hotmail.com

Received: May 23, 2023

Revised: Jun 18, 2023

Accepted: Jun 21, 2023

Abstract

Dvaravati art has an influence on Buddhist art and its civilization has been found through out the historical evidences, including the sculpture of 5 lady musicians and this is inspired me to develop a sculpture of a modern day. This research aims to develop terracotta figures souvenir developed from the art of Dvaravati and aims to preserve its value for the younger generation. The tool of this study is an interview form. The sample populations are 5 artists who gave opinions on art composition. The results of the study found that using a mix of 3 types of clay that are Baan dan kwian 50% Baan don sela 30% and white clay of Lampang 20% The casting mold for the prototype used plasticine and wax then processed it based on the original terracotta process. The decoration techniques are scratching, digging, graving, sticking. For the burning process, electric kiln used at 1,200 C in the atmosphere of an oxidation firing without glazing. The design is developed from the lady's characteristics of Dvaravati era and the ornaments designed according to the evidences of the artifacts.

Keywords : souvenir, terracotta figure, Dvaravati

บทนำ

ศิลปะทวารวดี เป็นอารยธรรมที่ทรงอิทธิพลในด้านต่าง ๆ งานปูนปั้น สถาปัตยกรรม เครื่องแต่งกาย เป็นต้น และถือว่าเป็นต้นกำเนิดพุทธศิลป์ในประเทศไทย เป็นอารยธรรมสมัยประวัติศาสตร์ที่มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง ณ บริเวณลุ่มน้ำเจ้าพระยาระหว่างพุทธศตวรรษที่ 11 - 16 มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ปรากฏมากมายทั้งศิลปวัตถุ โบราณสถาน ส่วนใหญ่ล้วนสร้างขึ้นเนื่องในพุทธศาสนาเถรวาทนิกาย และยังปรากฏหลักฐานการนับถือศาสนาพุทธลัทธิมหายานและฮินดูรวมอยู่ด้วย อิทธิพลของศิลปวัฒนธรรมสมัยทวารวดีได้แพร่ขยายไปยังภูมิภาคอื่น ๆ (กรมศิลปากร. 2565) ดังปรากฏหลักฐานทางโบราณคดี ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ในประเทศไทยหลายจังหวัดได้แก่ นครปฐม ราชบุรี กาญจนบุรี สิงห์บุรี ลพบุรี เพชรบุรี ปราจีนบุรี นครสวรรค์ เพชรบูรณ์ ลำพูน นครราชสีมา กาฬสินธุ์ ชัยภูมิ บุรีรัมย์ อุตรดิตถ์ สุราษฎร์ธานี ปัตตานี หนึ่งในงานศิลปะสมัยทวารวดีที่โดดเด่นและมีความสำคัญต่อข้อมูลทางวิชาการนั้นคือ ปูนปั้นรูปผู้หญิงเล่นดนตรี 5 ท่าน เนื่องจากเป็นตัวบ่งชี้ถึงหลักฐานในความรุ่งเรืองของศิลปะสมัยทวารวดีในด้านศิลปวัฒนธรรม กล่าวคือ เป็นรูปวงดนตรีที่บรรเลงโดยสตรีสภาพสมบูรณ์มาก ช่วยให้เห็นภาพการเล่นดนตรีสมัยทวารวดีได้เป็นอย่างดี มีข้อสันนิษฐานว่าอยู่ในสังคมชั้นสูงของทวารวดีและอาจมีหรรษพจนตรับบรรเลงขับกล่อมในพิธีรีตองเนื่องจากพบหลักฐานเครื่องดนตรีปรากฏอยู่ด้วย งานปูนปั้นชิ้นนี้นับเป็นภาพที่สมบูรณ์และสวยงามที่สุดภาพหนึ่ง มีลักษณะทางประติมากรรม คือ เป็นประติมากรรมปูนปั้นรูปสตรี 5 คน นั่งพับเพียบ เรียงกันสวมเฉพาะผ้าถุงท่อนบนมีเพียงผ้าคล้อง ไหล่ไว้เท่านั้น สตรีทางสายสันนิษฐานว่ากำลังตีกับ สตรีคนถัดมาจะทำหน้าที่ขับร้อง สตรีคนกลางถือเครื่องดนตรีประเภทพิณ 5 สาย คล้ายกระจับปี่หรือซึ่งสตรีคนถัดมาทำหน้าที่ตีฉิ่งและสตรีทางขวาสุดกำลังตีพิณ ปูนปั้นประดับสถาปัตยกรรม ค้นพบที่เจดีย์หมายเลข 10 เมืองคูบัวอำเภอเมืองจังหวัด

ราชบุรี (ทงศ์ศักดิ์. ม.ม.ป.) เมื่อมีการขุดแต่งโบราณวัตถุสถานเมืองโบราณที่ตำบลคูบัวอำเภอเมืองจังหวัดราชบุรี จึงทำให้พบพระพุทธรูปนี้ประดับฐานเจดีย์ที่บ้านโหลง โดยปัจจุบันนี้ปูนปั้นจัดแสดงอยู่ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระนคร อีกทั้งลวดลายของปูนปั้นยังสามารถบ่งบอกถึงเครื่องแต่งกายของผู้หญิงในยุคนั้น จึงเป็นเหมือนการบันทึกเรื่องราวความรุ่งเรืองทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีของอารยธรรมทวารวดี

รูปที่ 1 ปูนปั้นรูปผู้หญิงเล่นดนตรี 5 ท่าน
ที่มา : รุ่งโรจน์ ธรรมรุ่งเรือง (2015)

นอกจากนี้ตึกตาดินเผาสมัยทวารวดีนั้นนับได้ว่าเป็นตึกตาดินเผาที่เก่าแก่ที่สุด อายุประมาณ 1,200 ปีในช่วงพุทธศตวรรษที่ 11 และ 16 (เฉลี่ยว. 2544) ตึกตาดินเผาเป็นงานศิลปะเครื่องปั้นดินเผาประเภทหนึ่งที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวและทำให้เราได้ทราบถึงวิถีการดำเนินชีวิตของคนในอดีตได้โดยการสังเกตจากลักษณะรูปร่างหน้าตาการแต่งกายอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ตลอดจนศิลปะวัฒนธรรมและอิทธิพลทางด้านความเชื่อ ตึกตาดินเผาส่วนบุคคลที่พบส่วนใหญ่จะมีรูปหน้าและทรงผมคล้ายกับศิลปะแบบอมราวดีของอินเดีย แต่มีลักษณะพื้นเมืองผสม ซึ่งเป็นลักษณะพิเศษของศิลปะแบบทวารวดี และลักษณะเด่นของทรงผมตึกตาดินเผาจะวิเวกหน้าเกล้าเป็นมวยสูงมีพวงมาลัยรัดรอบมวยและที่หูข้างซ้ายจะใส่ต่างหูรูปวงกลมใหญ่ที่ข้อมือห้วงสวมอยู่ ในส่วนของเทคนิคกรรมวิธีการ

ผลิตก็สามารถบอกได้ถึงความสำเร็จทางด้านเทคโนโลยีการผลิตทางเครื่องเคลือบดินเผาในสมัยนั้นได้เป็นอย่างดี ซึ่งประติมากรรม ดินเผาขนาดเล็กในสมัยทวารวดีทำขึ้นมาจากดินเผาประเภทเนื้อดินธรรมดาไม่มีการเคลือบ เเผาในอุณหภูมิไม่เกิน 1100 องศาเซลเซียส จัดว่าเป็นเทคนิคการผลิตแบบโบราณ ดินที่ใช้เป็นดินเหนียวที่อยู่บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำเรียกว่าดินแดง เมื่อเผาแล้วมีสีแดง น้ำตาลอ่อนและน้ำตาลเข้ม สำหรับเทคนิคในการผลิตมี 2 ขั้นตอน ได้แก่ เทคนิคการขึ้นรูปและการตกแต่ง และเทคนิคการขึ้นรูปมี 2 วิธี คือการขึ้นรูปแบบอิสระ และการขึ้นรูปแบบใช้พิมพ์กด ความสวยงามสุนทรียศาสตร์ของงานประติมากรรมนั้น นอกจากจะขึ้นอยู่กับความประณีต ความชำนาญในการผลิตแล้วยังต้องอาศัยหลักองค์ประกอบศิลป์ซึ่งทัศนธาตุทางศิลปะจะทำให้เกิดงานศิลปะที่สวยงามสมบูรณ์ ทัศนธาตุคือองค์ประกอบที่ทำให้เกิดความงาม ดังนี้ จุด เส้น สี รูปทรง รูปร่าง ที่ว่าง พื้นผิว น้ำหนัก

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการปั้นตุ๊กตาดินเผาเพื่อเป็นของที่ระลึกโดยได้แรงบันดาลใจจากปูนปั้นรูปผู้หญิงเล่นดนตรี 5 ท่าน พัฒนารูปแบบขึ้นเพื่อจำหน่ายในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ของที่ระลึกหมายถึง สิ่งของที่คนอยากจะได้เพราะมีปฏิสัมพันธ์กับความทรงจำของที่ระลึกจึงอาจจะซื้อไปเพื่อเก็บไว้เป็นความทรงจำ หรือเพื่อนำไปฝาก ประหนึ่งจะบอกผู้รับว่าเราได้เยือนที่นั่นมาและมีความทรงจำที่ดี (bandanthai, 2015) ซึ่งของที่ระลึกตุ๊กตาดินเผานี้จะเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่จะช่วยอนุรักษ์และสืบสานมรดกทางวัฒนธรรมที่อยู่ในยุคสมัยทวารวดีกลายมาเป็นศิลปะที่มีค่าควรแก่การสะสม ถ่ายทอดผ่านกรรมวิธีการผลิตทางเครื่องเคลือบดินเผาในปัจจุบันต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกตุ๊กตาดินเผาจากศิลปะสมัยทวารวดี
2. เพื่ออนุรักษ์ศิลปะสมัยทวารวดีให้คนรุ่นหลังได้ศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการรวบรวมข้อมูลที่ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality Research) มีขั้นตอนการศึกษาดังนี้

1. การศึกษาภาคเอกสารเพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา ที่เกี่ยวข้อง กับศิลปะสมัยทวารวดี และตุ๊กตาดินเผาในอดีต กระบวนการผลิตเคลือบดินเผาในปัจจุบัน

2. การศึกษาโดยรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตและถ่ายภาพ งานประติมากรรม ที่จัดแสดงอยู่ในพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่เกี่ยวข้องเพื่อรวบรวมผลข้อมูลมาวิเคราะห์ หาแนวทางการพัฒนาของที่ระลึกตุ๊กตาดินเผา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะจำนวน 5 ท่าน เพื่อให้ความคิดเห็นทางด้านความงาม หลักการออกแบบ องค์ประกอบศิลป์ ทัศนธาตุต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประติมากรรม

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาในงานวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนการออกแบบและการผลิตผลงานต้นแบบมีดังนี้

1. สรุปผลวิเคราะห์ ข้อมูลที่รวบรวมได้ นำมาสร้างภาพแบบร่าง 2 มิติ
2. ทดลองการผลิต ทดลองเนื้อดิน ทดลองการเผา
3. สร้างแบบจำลอง 3 มิติ
4. ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะให้ความคิดเห็นทางด้านความงาม หลักการออกแบบ องค์ประกอบศิลป์ ทัศนธาตุต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประติมากรรม
5. สร้างผลงานต้นแบบของที่ระลึกตุ๊กตาดินเผาเก็บรายละเอียดของงานประติมากรรม

ผลการวิจัย

ผู้วิจัย ได้ทำการทดลองวัตถุดิบ คือ ดิน 3 ชนิด ได้แก่ ดินบ้านด่านเกวียน ดินบ้านดอนศิลา และดินขาวลำปาง โดยผสมดินทั้ง 3 ชนิด มีทั้งหมด 36 สูตรพบว่า สูตรที่ 8 มีความเหมาะสมมากที่สุด นั่นคือ

มีส่วนผสมของดินบ้านด่านเกวียน 50% ดินบ้านดอน
เสลา 30% และดินขาวลำปาง 20%

ในด้านการผลิต วัสดุทำพิมพ์ต้นแบบ คือ วัสดุ
ดินน้ำมันและขี้ผึ้ง

เทคนิคทำพิมพ์สำหรับอัดดิน ใช้วิธีการทำพิมพ์
แบบประกบ 2 ชิ้น ประกบหน้าหลัง ตามกรรมวิธี
การผลิตตุ๊กตาดินเผาแบบโบราณ

การตกแต่ง ใช้วิธีการตกแต่งดินด้วยวิธีการขุด
การขีด การถากและการปั้นแปะเพิ่มเติม

การเผา เผาด้วยเตาไฟฟ้าในบรรยากาศการเผา
แบบสมบูรณ์ ไม่ใช่เคลือบ ที่อุณหภูมิ 1200 องศา
เซลเซียส โดยทำให้ ได้สีของดินจากการเผาเป็นสี
น้ำตาลเข้ม ทำให้ใกล้เคียงกับตุ๊กตาดินเผา สมัย
ศิลปะทวารวดี มากที่สุด

ผลการวิเคราะห์การพัฒนาออกแบบ

การออกแบบตุ๊กตาดินเผาทวารวดีได้นำเอา
ลักษณะของสตรีในสมัยทวารวดีมาจากภาพปูนปั้น
และตุ๊กตาดินเผาต่าง ๆ โดยการออกแบบได้ตัดทอน
เพิ่มเติมเครื่องประดับอาภรณ์ต่าง ๆ ตลอดจนทรงผม
ที่ปรากฏอยู่บนหลักฐานในโบราณวัตถุชิ้น ๆ ให้
สัมพันธ์กับหลักองค์ประกอบศิลป์ นอกจากนี้ได้
ผสมผสานรายละเอียดดังกล่าวให้เหมาะสมกับ
รูปร่างลักษณะอาภรณ์กับิริยาท่าทางการบรรเลงดนตรี
ของสตรีในปัจจุบัน

ลักษณะของผลิตภัณฑ์ เป็นรูป นักดนตรี ขณะ
แสดงอาภรณ์บรรเลงดนตรี ซึ่งมีรูปแบบดังนี้

- 1) ทำนั่ง นั่งพับเพียบ เช้าชิดกัน
- 2) ทรงผมเกล้าทรงสูง
- 3) ผ้านุ่ง พาดแบบคล้องบ่าไว้เป็นวง
- 4) อาภรณ์ที่สวมใส่สูงผ้าต่ำไม่สวมเสื้อ
- 5) เครื่องประดับ ประกอบด้วย ตุ่มหูห้อยยาว
ตุ่มหูแบบห่วงกลม สวมใส่สร้อยคอ กำไร รัดเกล้า
- 6) เครื่องดนตรีได้แก่ ฉิ่ง ฉาบ จะเข้ กรับ พิณ
5 สาย ตะโพนมอญ และขลุ่ย

ลักษณะบุคลิก ของ ตุ๊กตาดินเผา คือนิ่งและสงบ

ผลการออกแบบจำลอง 3 มิติ

รูปที่ 2 แบบจำลอง 3 มิติของตุ๊กตาตุ๊กตาตุ๊กตา
ที่มา : วัชรพรรณ สันบัวทอง (2566)

ผลสรุปความงามการออกแบบตามหลักทัศนศิลป์
ซึ่งผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะได้ให้ความเห็นและสามารถ
สรุปได้ ดังนี้

เส้น เส้นที่เกิดจากรูปร่างภายนอก ของสตรีระ
เทศสตรี ลักษณะของเส้นว่าส่วนโค้งต่าง ๆ ทำให้
เกิดความรู้สึกนุ่มนวลอ่อนไหว ประกอบกับอาภรณ์
ของการสัมผัสเครื่องดนตรีแต่ละประเภท ทำให้ผลงาน
รู้สึกพลิ้วไหวและผ่อนคลาย และความแตกต่างจาก
เซลล์ที่นำมาใช้ในการออกแบบเครื่องดนตรี มีการ
ประยุกต์เซลล์เหล่านั้นทำให้เกิดความรู้สึกที่อิสระ

พื้นผิว พื้นผิวของผิวพรรณสตรีกับพื้นผิวที่
เกิดขึ้นภายในงานต่าง ๆ ได้แก่ทรงผมเครื่องประดับ
พาดสไบผ้านุ่งเป็นต้น มีการใช้เทคนิคการตกแต่ง
โบราณต่าง ๆ ใช้การเทคนิคการตกแต่งโบราณได้แก่
การขีด การขีดขีด การถาก การปั้นแปะ

น้ำหนัก เกิดจากรายละเอียดต่าง ๆ ของชิ้นงาน
เช่น รอยยับของผ้านุ่ง มีการเน้นให้เกิดน้ำหนักขึ้น
โดยใช้เครื่องมือขีดให้เป็นร่องของน้ำหนักผ้า

ที่ว่าง เกิดจากการเว้นหรือเจาะช่องตำแหน่งระหว่างลำตัว เช่น ลำตัวกับแขน ตั้มหูกับลำคอ ด้านข้าง เป็นต้น

สี สีเส้นแบบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในงานนี้สามารถเห็นได้ชัด เกิดจากสีของเนื้อดินต่างแหล่งนำมาผสมรวมกันในอัตราส่วนที่แตกต่างกัน จึงเป็นสีที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ โดยการนำวัสดุเหนียวดินไปเผาผ่านปฏิกิริยาความร้อนจากไฟฟ้าโดยขดลวด

รูปทรง เป็นน้ำการเอาสัดส่วน ในลักษณะเหมือนจริง เช่นอากัปกิริยาท่าทางบรรเลงดนตรีของสตรีไทยที่มีอยู่ในยุคปัจจุบัน ผสมผสานกับสัดส่วนรูปทรงสตรีชาวทวารวดีที่มีอยู่ในพระปุนปั้นนักดนตรีหญิง 5 ท่าน

ทัศนธาตุดังกล่าว เป็นส่วนสนับสนุนทำให้เกิดผลงานที่สวยงามและสมบูรณ์ทางสุนทรียะต่อผู้ดู

ผลงานการออกแบบต้นแบบของที่ระลึกตุ๊กตาดินเผา

รูปที่ 3 ของที่ระลึกตุ๊กตาดินเผาสตรีถือเครื่องดนตรีประเภทพิณ 5 สาย
ที่มา : วัชรวัชรณ สีนบัวทอง (2566)

รูปที่ 4 ของที่ระลึกตุ๊กตาดินเผาสตรีตีฉิ่ง
ที่มา : วัชรวัชรณ สีนบัวทอง (2566)

รูปที่ 5 ของที่ระลึกตุ๊กตาดินเผาสตรีตีกรับ
ที่มา : วัชรวัชรณ สีนบัวทอง (2566)

รูปที่ 6 ของที่ระลึกตุ๊กตาดินเผาสตรีตีฉาบ
ที่มา : วัชรวัชรณ สีนบัวทอง (2566)

รูปที่ 7 ของที่ระลึกตุ๊กตาดินเผาสตรีตีตะโพนมอญ
ที่มา : วชิรวรรณ สีนบัวทอง (2566)

รูปที่ 8 ของที่ระลึกตุ๊กตาดินเผา สตรีเล่นจะเข้
ที่มา : วชิรวรรณ สีนบัวทอง (2566)

รูปที่ 9 ของที่ระลึกตุ๊กตาดินเผาสตรีเป่าขลุ่ย
และสตรีทำหน้าที่ขับร้อง
ที่มา : วชิรวรรณ สีนบัวทอง (2566)

รูปที่ 10 รวมของที่ระลึกตุ๊กตาดินเผา
ที่มา : วชิรวรรณ สีนบัวทอง (2566)

สรุปและอภิปรายผล

ผลการศึกษา การพัฒนาผลิตภัณฑ์ตุ๊กตาดินเผา จากศิลปะทวารวดี ได้นำเอาลักษณะเด่น สำคัญของ สตรีในสมัยทวารวดีมาจากภาพที่ปรากฏเป็น หลักฐานอยู่ในโบราณวัตถุ รูปปูนปั้นนักดนตรีหญิง 5 ท่าน แล้วนำมาออกแบบผสมผสานกับลักษณะ รูปร่างของสตรีไทยในปัจจุบันโดยศึกษา แนวทาง สำคัญของงานประติมากรรมตุ๊กตาดินเผาศิลปะสมัย ทวารวดีที่โดดเด่นประกอบกับการออกแบบทาง ทัศนธาตุที่สำคัญ ศิลปะตามการผลิต โดยใช้วัตถุดิบ เป็นดินพื้นบ้าน จากแต่ละแหล่งนำมาผสมผสานกัน เป็นเนื้อผลิตภัณฑ์ใหม่ ที่สามารถใช้ในการขึ้นรูปได้ดี อีกทั้งมีสีสันสวยงาม อันได้แก่ สีนํ้าตาลอิฐ จาก ส่วนผสมของดินในสูตร ที่ได้ทำการทดลองแล้ว นอกจากนี้ผู้ศึกษานำวิธีการเทคนิค การผลิตแบบ

โบราณโดยการอัดดินลงพิมพ์ปูนปลาสเตอร์และได้มี การพัฒนาเทคนิคการตกแต่งผลิตภัณฑ์เพื่อให้เกิด ความสวยงามโดยการนำเอาเทคนิคการขูดขีด การฉาบ และการปั้นแปะแบบโบราณมาประยุกต์ สามารถผลิตได้ในปริมาณมากโดยใช้ระยะเวลา หน่อย จึงเหมาะสมเป็นแนวทางในการพัฒนาการ ผลิตของที่ระลึก อีกทั้งยังช่วยสืบสานอนุรักษ์ ศิลปะ ของทวารวดีไว้ให้คนรุ่นหลังได้ระลึกถึง และเรียนรู้ คุณค่ามรดกของชาติผ่านงานประติมากรรมชิ้นนี้ได้ อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยพบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นจากการวิจัยศึกษา ครั้งนี้ คือขั้นตอนการผลิต ผู้วิจัยพบว่า การขึ้นต้น แบบต้องปั้นต้นแบบให้มีความร่วมสมัยระหว่างสตรี

ทวาราวดีในอดีตและสตรีไทยในปัจจุบัน ตลอดจนรูปร่างหน้าตาอากัปกิริยาที่แสดงออก ในขณะที่บรรเลงเครื่องดนตรี ซึ่งต้องใช้ความสามารถประสบการณ์และทักษะในการปั้นต่าง ๆ เพื่อเป็นการบ่งบอกถึงความเป็นตุ๊กตาดินเผาทวาราวดี โดยเฉพาะ แนวทางการแก้ไขปัญหาที่ผู้วิจัยได้สอบถามจากผู้รู้ผู้ที่มีประสบการณ์ในงานปั้นพร้อมทั้งศึกษาเพิ่มเติมรวมถึงมีอุปนิสัยอย่างจริงจัง ในขั้นตอนต่อมาคือการขึ้นรูป ด้วยดินน้ำมัน เมื่อถูกความร้อนโดยตรงจากปูนปลาสเตอร์จะเริ่มแข็งตัว ดินน้ำมันจะละลายติดไปกับผิวปูนปลาสเตอร์ ทำให้ต้องเสียเวลาในการทำต้นแบบ ต้องตกแต่งและซ่อมแซมใหม่ ดังนั้นผู้วิจัยจึงแก้ปัญหาโดยการเปลี่ยนมาใช้วัสดุขี้ผึ้งแทนวัสดุดินน้ำมัน จะสามารถแก้ปัญหาได้ดี ปัญหาในการอัดพิมพ์ และการประกอบส่วนต่าง ๆ ให้เป็นชิ้นงานที่สมบูรณ์ พบว่า จะเกิดรอยตะเข็บ การเคลื่อนของตะเข็บงาน ตลอดจนความคมชัดของชิ้นงานที่เกิดจากน้ำหนักการกดรอยต่าง ๆ ของเนื้อดิน ผู้วิจัยจึงได้แก้ปัญหาโดยการนวดดินให้มีความเหนียวที่ดี เนื้อดินต้องไม่นิ่มหรือแข็งเกินไป การอัดพิมพ์ต้องใช้แรงในการกดที่สม่ำเสมอเพื่อความหนาแน่นของเนื้อดิน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเสนอแนะว่าในการศึกษาการพัฒนาเครื่องปั้นดินเผาทางโบราณคดีต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใดก็ตาม จำเป็นต้องศึกษาค้นคว้าข้อมูลตามแหล่งโบราณสถานต่าง ๆ ทั้งเอกสารและผลงานที่ค้นคว้าบันทึกไว้เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการออกแบบการพัฒนารูปแบบของที่ระลึกตลอดจนการเลือกสรรวัตถุดิบในการขึ้นรูป รวมถึงเทคนิคและกรรมวิธีการ

ผลิตเพื่อให้เกิดความถูกต้องสวยงามของรูปร่างรูปทรงและการนำเอามาจัดวางองค์ประกอบในการใช้งานได้

References

- bundanthai. (2015). *Industrial souvenir*. Retrieved 20th January 2022 from <https://bundanthai.com/th/news/18>
- Chaliaw Piyachon (2001) *The heritage of Thai terracotta and scultures*. 1st edition. Bangkok : Dansuttha publishing
- Fine art department. (2022). *Dhvaravati Art*. Retrieved 20th January 2023 from <https://www.finearts.go.th/main/view/31460>
- Rungroj Thamroongruang. (2015). *Sculptures of musician*. Retrieved 20th January 2022 from <https://db.sac.or.th/seaarts/artwork/284>
- Supitchar Jindawattanaphum. (2022). *The beauty of women in ancient time from the stucco patterns of Dvaravati period*. 14th International conference. Nakhon Pathom: Rajabhat Nakhon Pathom University. Retrieved 20th January 2022 from <https://publication.npru.ac.th/bitstream/123456789/1845/1/npru-258.pdf>
- Thanongsak Lertpipatworakul. (n.d.). *Sculptures of musician*. Retrieved 20th January 2022 from <https://db.sac.or.th/seaarts/artwork/284>